

WATTPAD ROMANLARINA İLK GENÇLİK EDEBİYATI AÇISINDAN BİR BAKIŞ

A Look from Early Teen Literature Point to Wattpad Novels

Gönderim Tarihi: 13.04.2018

Kabul Tarihi: 16.11.2018

Doi: 10.31795/baunsobed.492909

Ertan ÖRGEN*
Büşra GÜNEŞ**

ÖZ: Dünyada büyük ilgi gören wattpad isimli web sitesi aynı şekilde Türkiye’de de yoğun olarak takip edilmektedir. Burada daha çok ilk gençlik çağındakiler, hikâyeler yayınlamakta ve okunma sayılarına göre bu metinler dikkat çekmektedir. Çok ciddi bir satış grafiği yakalayan Wattpad kitaplarının basım macerasının başlangıcı bu şekilde olmaktadır. Aynı yaş grubu yazarların aynı yaş grubu okurlara seslenen bu metinleri, 13-17 yaş aralığı diye tespit edebileceğimiz ilkgençlik çağı edebiyatı olarak nitelenebilecek düzeyde midir? Bu soruya cevap bulabilmek için Wattpad kitapları içinden satış sayısı yüksek olan üçünü seçerek belli altbaşlıklar hâlinde değerlendirmeye çalıştığımız bu yazıda, ilk gençlik çağı metinlerinin özelliklerine, Wattpad’in genel özelliklerine değindik. Büşra Küçük, Alya Öztanyel, Emine Can adlı kişilerin kitapları seçildi. Bu kitapların tema, olay kurgusu, kişileri değerlendirildi. Ayrıca bu kitaplardaki etkileri açık olan diziler ve filmlerle bağlantıları ortaya çıkarıldı. İncelememiz sonucunda bu kitapların çok satmasına karşılık edebi değerinin zayıf olduğu, çeşitli dizilerden ve filmlerden esinlenme bir olay örgüsü taşıdığı, kişilerin tipler halinde çizildiği ve verilen mesajların bu yaş grubu için uygun olmadığı açıkça görülmektedir. Amatör yazarların desteklenmesinin yazma ve edebi üretim açısından önemli olduğu ama çok satmaya yönelik fazla hayalci ve esinlenme dolu üretimlerin onları yanlış yönlendirdiği bir sonuç olarak öne çıktı.

Anahtar Kelimeler: Wattpad Kitapları, İlk Gençlik Edebiyatı, Büşra Küçük, Alya Öztanyel, Emine Can.

* Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi/ Necatibey Eğitim Fakültesi/Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü/ Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, eorgen@hotmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-8805-2969

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, busra.kurt.93.1628@gmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-1362-5280

ABSTRACT: The website watsapp which draw interest in world also being followed very intense in Turkey too. In these site mostly people in early teen ages, publish storie sand it attracts peoplefor numbers of views in that stories. The story of watsapp boks which gets a serious sell chart begins like that. Is these texts of same age group writers addressing same age group readers, in the level of attribution to call them 13-17 age range early teen literature. To find answer of this question we have tried toe valuate in some certain under title in this article, we have picked the best seller 3 of watsapp boks in high selling char tand characteristic of early teen literature with watsapp's general speciality. Büşra Küçük, Alya Öztanyel, Emine Can are the people who's boks have been choosed. These book's themes, people and plot has been evaluated. Be sides conneciton of series and films which have bare effects on these boks revealed. As a result of our examination we have found that literary value of these booksare very low despite the yare soldtoomuch, books has inspirational plots from series and films, people in boks are drawn as general persons and messages of these booksare not suitable fort hisage of groups. Supporting amateur writers are important from point of writing and literate production but generating boks which are aimed at selling too much is dreamyand full of inspiration so this is guiding them wrong.

Keywords: Watsapp Books, Early Teen Literature, Büşra Küçük, Alya Öztanyel, Emine Can.

GİRİŞ

Yetişkin edebiyatı ile çocuk edebiyatı arasında kalan ilk gençlik edebiyatı, ait olduğu yaş grubu gibi bir geçiş özelliği taşır. Böyle ayrı bir tanımlama yapılması ne kadar gereklidir ve çocuk edebiyatından farklı mıdır, diye sorgulandığında bu yaş grubunun büyüme evresi ve psiko-sosyal özellikleri dikkate alındığında bunun gerekli olduğu ortaya çıkar.

İlk gençlik dönemi, yaygın karşılığı olan ergenlik kavramıyla ele alınmaktadır. Genel olarak gelişim psikolojisi ve psikanalizm kuramcıları, bu yaş aralığını 12-18 şeklinde belirler ve buna fiziksel, bilişsel, psiko-sosyal ve psiko-seksüel açılardan yaklaşırlar (Yörükoğlu, 2007). Ergenlik dönemi yoğun fizyolojik ve hormon değişikliği yaşanan bir dönem olarak kızlarda 11-12, erkeklerde 13-15 yaş aralığını kapsar (Senemoğlu, 1997). Bedende meydana gelen değişim bunun başlangıç noktasıdır. Aynı yaş aralığında bilişsel olarak soyut işlem evresine geçilir ve ergen çok yönlü, analitik düşünmeye başlar. Hatta bir yetişkin kadar düşünme sistematığı oluşur. Özellikle burada sanatın, edebiyatın çok boyutlu ve soyut düşünme kapasitesini geliştirdiğini unutmamak gerekir. Bilişsel gelişimin ulaşacağı üstünlük, hayatı tanımlama ve güzelleştirme ile ilişkilidir. Psiko-sosyal gelişimde ciddi bir rol karmaşası ortaya çıkar. Bu sebeple ergenlik ya da ilk gençlik büyümenin en buhranlı dönemidir. Anlatmak ve anlaşılacak problemi diye özetleyebileceğimiz bu geçiş sıkıntısında özdeşlik kurulacak örnekler aranır.

12-18 yaş aralığındaki fizyolojik ve psikolojik değişimler nedeniyle ilk gençlik edebiyatı da bu yaş grubunu kapsar. Sınır tam olarak konulmasa da bunu

çocukluğun bitişi olarak 13 yaş ve gençlik döneminin başlangıcı 17 yaş arasına çekmek mümkündür. Çünkü zihinsel sorgulama, kendini ifade etme isteği, özdeşlik kuracak bir model arama bu yaş aralığında tipik bir özelliktir. Çocuk edebiyatında olduğu kadar ilk gençlik edebiyatını sınırlandıracak biçim ve içerik araştırmaları çok olmadığı için genelleme kabilinden tespitler yapılagelmıştır. Bazı ilk gençlik kitapları ve bu türde kitap yayın evi görüşmelerinden elde edilen bilgilere bağlı olarak bir tanım ve kapsam oluşturma adına şu özellikleri dikkate sunabiliriz:

1. İlk gençlik kitaplarının tasarımında çok soyut resimler içeren kitap kapakları kullanılmaması, kitap adlarının renkli ve kabartmalı biçimde yazılması, macera kurgusu bulunan kitaplarda harita, bulmaca gibi resimlere yer verilmesi (Can Çocuk Yayınları, Türkiye İş Kültür Yayınları), özellikle okur kitlelerinin arka kapak yazılarından etkilendiği ve en çok gençlik serilerinde bunun dikkat çektiği (April Yayıncılık) görülmektedir.
2. Dil açısından kelimelerin mecaz anlamları kullanılabilen ve sözcük sayısı doğallıkla artmaktadır. Yaş aralığına seslenen bazı bilimsel terimlere özellikle yer verildiği, popüler tüketimi yansıtan kelimeleri ve kısmen argoyu tercih ettikleri öne çıkmaktadır.
3. Eserlerin konuları aile, arkadaşlık, toplum ilgileri, sevgi, aşk, tarih ve siyaset olarak belirlemektedir.
4. Tür olarak macera, fantastik ve bilimkurgu öne çıkmaktadır (Gazioğlu, 2015).

Elbette yayınevleri açısından durum piyasa ile ilişkilidir. Ancak ilgili eserlerin, eğitim değerleri açısından okullardaki eğitimi desteklemesi, yurt ve dünya sevgisi taşıması, iyi örnekleri özendirilmesi, okurların hayal güçlerini ve estetik duygularını geliştirmesi, sağlam ve tutarlı bir olay akışı taşıyan kurguların bulunması, okurun kelime hazinesini geliştirmesi gibi temel nitelikleri taşıması beklenir.

Bu kapsam ile Wattpad romanları arasındaki ilgiyi tartışacağımız bu yazıda, genellikle yetişkin yazarların kaleme aldıkları ilk gençliğe hitap eden eserler yerine aynı yaş grubunun yazdığı ve aynı yaş grubu okurların ilgi gösterdiği metinleri görmüş olmaktadır. Elbette edebiyatta birçok yazar ve şairin ilk eserlerinin yazılması itibarıyla erken yaşlar söz konusu olmuştur. Ancak günümüzde bunun yaygınlaşması ve neredeyse tek tipleşmesi nedeniyle bir incelemenin yapılması tespit ve eleştiri noktasında gerekli görünmektedir.

Wattpad Nedir?

Wattpad, resmi internet sitesinde “insanların hikâye anlatımı konusunda sevdikleri her şeyi alıp aktif bir sosyal deneyime dönüştüren ücretsiz bir web sitesi uygulamasıdır” şeklinde tanımlanmıştır (Wattpad About, 2017). Bir başka tanımla Wattpad, yazabilenlerin makaleler, şiirler, hikâyeler paylaşabileceği ücretsiz bir okur-yazar platformudur. Bir elektrik mühendisi olan Allen Lau ile bilgisayar mühendisi arkadaşı Ivan Yuen ortaklığında 2006 yılında kurulan Wattpad, Kanada merkezli bir oluşumdur (Wattpad Press, 2017). Sadece bir mail adresi ve şifre oluşturarak siteye üye olunabilir. Aktif kullanıcılar format gereği hikâyelerine her hafta yeni bölümler koyarak tefrika halinde yayınlarlar (Akverdi Denктаş, 2015). “Keşfet” bölümünden kitabın ismini yazarak okumak mümkündür, bütün kullanıcılar hikâyelere yorum yaparak ve oy vererek katkıda bulunabilirler, oy verme işlemi, kitap ara yüzünde bulunan yıldız simgesi ile yapılır ve web sitesinin bağlantılı olduğu gruplara da katılma imkânı vardır.

Kuruluşundan bu yana 375 milyondan fazla hikâyenin yayınlandığı Wattpad günümüzde 50’den fazla dilde desteklenmektedir. Son verilere göre uygulamanın mobil cihazlar üzerinden kullanımı %90’a ulaşmıştır. Ayda 55 milyondan fazla kullanıcı 15 milyardan fazla dakikasını bu platformda harcamaktadır (Wattpad Press, 2017). Kullanıcıların oturum başına harcadıkları süre 30 dakikadan fazladır. 130 binden fazla günlük kayıt yapılmaktadır (Wattpad Business, 2017).

Wattpad’in kurucularından Allen Yau “Gutenberg matbaayı beş yüz yıl önce icat etti ve artık bu buluşun emekliye ayrılmasının zamanı geldi. Biz kitapların bir sonraki neslini yaratmak istiyoruz”, “Son yıllarda müzik ve videonun dijitalleşmesine ve internet üzerinden paylaşılmasına tanıklık ettik ama aynı şeyin kitaplar için yapıldığını görmedik” sözleriyle dijital teknolojiye vurgu yapar (Akverdi Denктаş, 2015). Ivan Yuen ise “Wattpad’i kendi ihtiyaçlarımız doğrultusunda yarattık. Ben çok okuyan biriğim ama yanımda bir sürü kitap taşımak hiç pratik değil. Bu yüzden ilk başta hedefimiz internet üzerinden kitap okuma uygulaması yaratmaktı” (Akverdi Denктаş, 2015) açıklamasını getirir. Akıllı telefonların yaygınlaşması ve Red Flame adlı kullanıcının sitenin ilk orijinal hikâyesini yayınlamasıyla kurucuların aklına siteyi sadece okuma odaklı değil aynı zamanda amatör yazarların hikâyelerini paylaşabileceği bağımsız bir platform haline getirme fikri gelir (Akverdi Denктаş, 2015). Sitenin sosyal yönlerini güçlendiren özellikler de (yorum yapma, takip etme, beğenme) eklenince Wattpad popüler hâle gelir (Akverdi Denктаş, 2015). Günümüzde kullanıcıların takibinin yanında yayınevleri de bu platformu yakından takip etmektedir. Onların, okunma, yorumlanma ve beğenme sayısı fazla olan hikâyeleri kitaplaştırmaları Wattpad’in popülerleşmesinde etkili olmuştur.

Tüm sosyal medya platformlarında olduğu gibi Wattpad'in de ciddi sıkıntı taşıyan tarafları vardır. Aktif bir üye olan "darkangelhome" adlı kullanıcı, Wattpad'in en büyük eksikliklerinden birinin üye olanlara bir yaş sınırının getirilmemesi olduğunu ileri sürüyor (darkangelhome, 2015). Sitenin, gençlerin kitap okuma alışkanlığı kazanması açısından faydalı bir girişim olduğunu savunan kullanıcı, özellikle cinsel şiddet içeren sahnelerin doğru bir idrak ve davranış geliştirmedigine vurgu yapıyor. Örneğin tecavüzcüsüne âşık olan, kendisine işkence eden bir adamın "Sana benden başka kimse zarar veremez" lafını "cool" bulan 12 yaşındaki çocukların zihin karışıklıklarına dikkat çekiyor. Bu açıdan Wattpad'in kontrol sisteminin zayıflığı, zararlı içeriklerin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bu duruma bir çözüm olarak "şikayet et" butonu konulmuş, ancak bu tür uygunsuz hikâyeler, İngilizce bilen birileri tarafından şikayet edildiği takdirde silinebiliyor ya da sakıncalı bölümler düzeltilirebiliyor.

Türkiye'de Wattpad

Türkiye, Wattpad'i, ABD, Hindistan ve Filipinler'den sonra en çok kullanan (Aktaş Salman, 2015) kitleye sahiptir. Wattpad'in Türkiye'de geniş bir coğrafyaya yayıldığını söyleyen Yeliz Kuşçu Kıyak, "Dijital Fırtına: Wattpad" adlı makalesinde şu bilgileri paylaşmaktadır: "Ağırlıklı olarak İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Antalya, Konya, Kayseri, Samsun gibi kentlerde takip ediliyor. Hatta bu Türkçe hikâyeler Orta Asya ülkeleri (Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan) ile Avrupa (Almanya, Fransa, Avusturalya ve İsviçre) gibi coğrafyalarda da takip ediliyor." (Kıyak, 2015).

Wattpad kitaplarının ülkemizde yaygınlaşmasında büyük rol oynayan Epsilon Yayınevinin genel yayın yönetmeni Meltem Erkmen, "Bastığımız kitapların okuyucularını 13-20 yaş arasındaki genç kızlar oluşturuyor. Bu kitaplar bu kadar seviliyor çünkü gençler birbirlerinin dilini, üslûbunu, beklentilerini, hayallerini çok iyi anlıyorlar ve bu açıdan gerek yazılı gerekse sözlü olarak birbirleriyle en doğru iletişimi kurabiliyorlar. Genç bir yazarın yarattığı karakter, yaşıtı okuyucuların hayallerindeki karakter olabiliyor." (Aktaş Salman, 2015) açıklamasıyla bu yaygınlığın sosyolojisini gösterir.

Türkiye'de Wattpad'den hikâyesi keşfedilip kitap fuarlarında önlerinde uzun kuyruklar oluşturan yazar sayısı her geçen gün artmaktadır. Bunlardan biri olan 1994 doğumlu Büşra Küçük, liseden mezun olduktan sonra yazdıklarını Wattpad'de yayınlamaya başlar. İki yılda 77 bin takipçisi olur ve hikâyesi "Kötü Çocuk" 100 milyon okunma sayısına ulaşır (Küçük, 2017). Ephesus Yayınları tarafından basılan "Kötü Çocuk" 300 binden fazla satar, haftalarca çok satanlar listesinde yer alır, çok geçmeden serinin diğer üç kitabı da yayınlanır. Kitabın filmi de 20 Ocak 2017'de gösterime girer.

Diğer Wattpad fenomeni isimlerden biri de 19 yaşında Alya Öztanyel'in "Karanlık Lise" romanı kısa sürede 12 milyon okunma sayısına ulaşınca Epsilon Yayınevi tarafından, 18 yaşında lise öğrencisi olan Emine Can'ın yazdığı "Alayına New York" romanı da on dört milyonluk okunma sayısına ulaşınca Epsilon Yayınevi tarafından kitap hâline getirilir ve basıldığı ilk haftada yedi bin adet satmayı başarır (Akverdi Denктаş, 2015).

Çocuk ve ergen psikiyatrisi üzerinde çalışan Dr. Neslim Doksat, bu ilgi durumunu, anlatılan hikâyelerin toplumsal normların dışında olmasına bağlar. Bunu, ergenlerin hayal dünyalarının, ruhsal açıdan olgunlaşmadan zihinsel gelişimlerini uyarılar sebebiyle yetişkinlerinkine dönüşmesi olarak görür. Bütün bunların sonucu ise bu tür metinlerin, onların fantezilerini, saldırganlık ve kahramanlık duygularını yaşamalarına izin vermesi olduğunu söyler (Uğraş, 2015).

Türkiye'de yayınevleri bu konuda genç yazar adaylarını destekler mahiyette görüş bildirmektedir. Yazılan metinleri çok başarılı bulan, okur ilgisinden memnun olan bu yaklaşım, edebiyat heves ve yeteneğini besleyen bir motivasyon olarak görülebilir. Ama aynı zamanda bu edebi niteliksizlik ya da yanlış örnekler üzerinden edebiyatın işlevsizleştirilmesi anlamı da taşır. Bu tür kitapların belli bir düzey taşımadığını sadece isimlerinden yola çıkarak görmek mümkündür: *Egoloman, Hayatımın Öküzü, Psikopatın Aşkı, İntikam, Ufaklık, Maftyacığın Aşkı, Manik Yeşili, Aşkı Bilmez, Eros'un Okları*. Bu kitapların genel özelliklerinin altını çizen bir araştırmadaki şu tespit, kitap isimleri ile içeriğin benzerliğini de gösterir: "*Onlar daha çok aşk, çatışma, heyecan, entrika ve macera yazıyorlar. Bunları okumaktan hoşlanıyorlar ama yetişkinlerin hikâyelerini değil, kendi yaşlıları kahramanların deneyimlerini anlatan hikâyeleri okumak istiyorlar. Dünya genelinde de böyle. Ben İngilizce ve Almanca yazan wattpad'cileri de takip ediyorum. Orada cinsel dışavurumculuk biraz daha yüksek.*" (Akverdi Denктаş, 2015).

Bir modadan ibaret gözüken ancak yaygınlığı nedeniyle üzerinde durulması gerekli Wattpad kitaplarından üç örnek üzerinde konu, tema, düşünce, olay örgüsü, merkez kişiler dolayısıyla genel bir tablo çıkartabiliriz. Ayrıca sonuç kısmında bu metinlerin ilk gençlik edebiyatı kapsamında uygunluğunu tartışabiliriz.

ÜÇ WATPAD ROMANI ÜZERİNE

Büşra Küçük, 65. baskıya ulaşan kitabı *Kötü Çocuk'ta*, anne ve babası ayrı, ergen bir kızın, yeni okulunda babasından intikam almak adına kirli ilişkileri olan Meriç'le ilişkisini anlatır.

Emine Can'ın *Alayına New York* kitabında, ailesini kaybettiği için teyzesi tarafından yetiştirilen Aslı'nın bir değişim programı ile gittiği New York'ta, yarı Türk Max'la ilişkisi ve yaşadıkları şiddetli olaylar yer alır.

Alya Öztanyel'in *Karanlık Lise* kitabında ise ailesini trafik kazasında kaybetmiş olan Güneş, hala ve eniştesiyle yaşayan bir kızdır. Okulundan bir iftira nedeniyle atılır ve Karanlık Liseye gitmek zorunda kalır. Burada tehlikeli bir tip olan Demir'le ilişkisi olur.

Görüldüğü üzere anlatılan konular, lise hayatı ve buradaki bazı gözlemlerden oluşmaktadır. Tabii ki bu gözlemler bazı film, dizi ve kitaplardan gelen hikâye parçalarıyla genişlemektedir.

Tematik olarak gençlik duygularına yaslanan masum kız ve karanlık erkek imajı ile sürdürülen karanlık olay çizgileri aşk üzerinde durur. Ancak bu aşk alışılmış dekorların ve olayların dışında yer altı ve kötülük dolayısıyla kurgulanmıştır.

Düşünce açısından bu kitaplarda felsefi ya da sosyal bir mesaj, doğallıkla yazar adaylarının birikimleri dikkate alındığında söz konusu değildir. Gerçek bir dünyaya abartılı biçimde yerleştirilen hayalleri anlatmakla sınırlıdır.

Bu üç romanda da olay örgüsü birbirine çok benzemektedir.

Kötü Çocuk'ta olay halkaları şu şekildedir: 17 yaşındaki Kayla daha önce hiç tanımadığı babasıyla "Melahan" adlı bir şehirde yaşamaya başlar. Kayla, bu yaşına kadar annesiyle kendisini hiç arayıp sormayan babasına çok kızgındır. Hem onları terk edip hem de annesiyle kurdukları dünyadan koparan babasından intikam almak için bir plan yapar. Oldukça zengin olan baba Kayla'yı, Atahan Koleji'ne yazdırır. Daha önce devlet okulunda okuyan Kayla bu durumdan da memnun olmaz. Burada Cansu ve Ömer'le arkadaş olur. Daha ilk günden okulda "burslular" ve "zenginler" ayrımını görür.

Kayla, babasından intikam almanın en iyi yolunun zararlı arkadaşlar edinmek olduğunu düşünür. Böylece babası, onunla baş edemeyecek ve annesine geri gönderecektir. "Kötü çocuk" arayışına girer ve çok geçmeden okulun belalı burslularından Meriç Tuna'yı bulur. Onun peşine düşer, girdiği karanlık ortamlara girer, kendini kabul ettirmeye çalışır. Meriç'le girdiği her ortamda serseriler tarafından sıkıştırılır. Meriç'in onu kurtarmasıyla "Meriç'in kızı" olur. Meriç ile takılan kızlar, onun kızıdır ve genellikle düşmanlarının hedefi olurlar. Meriç bu konuda Kayla'yı uyarır fakat o, bu durumu ciddiye almaz. Bir alışveriş merkezinin terasında iki serserinin tacizine uğrar ve Meriç tarafından kurtarılır. Artık gerçekten Meriç'in kızı gibi davranmak zorundadır. Meriç, kaba, düşüncesiz ve duygusuzdur. Kayla tüm bunlara rağmen ondan hoşlanmaya başlar. Fakat Meriç hakkında bilmediği şeyler vardır. Meriç çocukluğunda babasının annesini aldattığına şahit olmuş, annesinin sinir krizlerine ve psikolojik travmalarına tanıklık etmiştir. Tüm bunlardan sonra kimseye güvenmemeye karar vermiştir. Babası aslında çok zengindir, fakat Meriç

burslu olarak bilinmeyi tercih eder. Onu yalnızlığından kurtaran tek şey resim yapmaktır. Bir resim yarışmasında Kayla'yı çizdiği resimle birinci olur. Meriç yarışmadan sonra Melahan'dan taşınmaya karar verir ancak o da zamanla Kayla'dan hoşlandığı için okuldan birkaç sokak ötede bir çatı katı kiralar. Burası Kayla ile yaşayacakları yer olacaktır ve Kayla'nın ailesi de buna izin verir. Nihayetinde Kayla'yı sevdiğini ona da kendine de itiraf eder.

Emine Can'ın yazdığı *Alayına New York*'ta, küçük yaşta ailesini kaybeden Aslı teyzesi ile yaşamaktadır. Özünde normal bir genç kız olan Aslı, çevresine karşı kaba, haylaz ve daha çok erkeksi görünmeyi tercih eder. Teyzesi, Aslı'nın daha iyi bir eğitim görmesini istediği için onu bir değişim programına yazdırır. Aslı bu programa kabul edilir ve New York'a gider. Orada beraber yaşayacağı ailede anne Emma aslen Türk'tür, eşi Trevor ise Amerikalıdır. Emma'nın önceki eşinden olan oğlu Max şiddet eğilimli, karanlık bir çocuktur. Aslı ile Max başlangıçta anlaşamamaları da zamanla birbirlerinden etkilenmeye başlarlar. Aslı da Max'in gittiği Türk okuluna devam edecektir. Max ile ortak birkaç dersi vardır. Okula başlar başlamaz Max'ten nefret eden tiplerin ilgisini çeker. Bunlardan biri olan Luke, sapıkça tavırlarla Aslı'ya yaklaşır. Sırf zevk için dövümlere katılan Max, Luke ile de dövüşür. Max'in diğer bir düşmanı Jake, kız arkadaşının Max yüzünden intihar ettiğine inanmaktadır. Max'in Aslı'ya olan ilgisini fark eder etmez o da Aslı'nın peşine düşer. O da dövümlere katılır. Tüm bunlar Max ile Aslı'yı birbirlerine daha da yakınlaştırır. Aslı'nın aşkı, Max'i kötülükten uzaklaştırmaya başlar.

Aslı teyzesinin ölümüyle Türkiye'ye dönmek zorunda kalır. Buradaki en yakın arkadaşları olan Eda, Aygül ve Furkan'la Urfa'ya yola çıkarlar. Max ise Aslı'nın peşinden Urfa'ya gelir ve kısa bir süre sonra New York'a geri döner. Max'in annesi Emma, Aslı ve arkadaşlarını New York'a şirketlerinin kuruluş yıldönümü partisine çağırır. Aslında bu bir tuzaktır. Kız arkadaşının ölümüne sebep olduğu için Max'ten nefret eden Jake, Emma ile işbirliği yaparak Aslı'yı kaçırmaya başlar. Max, babasının ölümünde kuşku duyduğu Emma'dan bu son olayla emin olur. Aslı'yı kurtarmaya gelen Max ve ona silahla karşılık veren Jake boğuşurlar. Jake kendini vurur ve ölür. Oyunu ortaya çıkan Emma ise hapse atılır. Kendilerine yeni bir hayat kurmak isteyen Max ile Aslı ise Türkiye'ye dönerler.

Alya Öztanyel'in *Karanlık Lise* kitabında da olayların akışı benzerlik gösterir. Güneş ailesini bir trafik kazasında kaybedince halası ve eniştesiyle yaşamaya başlar. Onlara yük olmak istemediğinden arkadaşı Arda'nın babasına ait bir kafede garson olarak çalışır. Yaşadığı kötü günlerde hep yanında olan Arda ile çok iyi anlaşır.

Güneş ailesini kaybetmeden önce özel bir okulda burslu olarak okumaktadır, fakat yaşadığı üzücü olaylardan sonra dersleriyle yeteri kadar ilgilenemez.

Okulda kendisinden nefret eden Gülçin, sınav kâğıtlarını Güneş'in dolabına saklar ve bu nedenle okulla ilişkisi kesilir. Halasının onu özel bir okula yazdırma imkânı yoktur ve sicilinden dolayı Güneş'i, Atagül Lisesi, diğer adıyla Karanlık Liseden başka okul kabul etmez. Güneş yeni okuluna geldiğinde kapıda dört tane güvenlik görevlisi bulur. Okulun içine girdiğinde ise bunun sebebini anlar. Uygunsuz kıyafetler, tavırlar, bir elinde sigara bir elinde bira olan öğrenciler bunun nedenidir. Durumu yadırgamayı bırakıp bahçeye baktığında dikkatini arkadaş grubuyla oturan siyah saçlı, siyah deri ceketli bir çocuk çeker.

Daha sonra müdürün yönlendirmesiyle sınıfına giden Güneş, tek boş yer olan bahçede gördüğü çocuğun yani Demir'in yanına oturur. Biyoloji öğretmeni-nin verdiği ödev nedeniyle sıra arkadaşı Demir ile daha çok vakit geçirmek zorunda kalacaktır. Demir bu kadar uzun süre vakit geçireceği kızın giyim tarzını beğenmez ve onu ilk günden alışverişe götürür.

Güneş zamanla Esmâ ve Burak'la arkadaşlık yapmaya başlar. Onlar ısrarla Demir'den uzak durması konusunda Güneş'e tavsiyeler verirler. Demir okuldaki kızlarla bir gece geçirip sonra onları arayıp sormamasıyla ün yapmıştır. Atagül Lisesinin en belalı çetesinin elebaşısıdır dolayısıyla karanlık, sert ve ketum bir kötü cocuktur.

Demir'in gizli düşmanı Cenk, sevdiği kız olan Cansu'nun Demir'e olan aşkını kıskanır ve onu devirme planları yapar. Bunun için birçok kez Güneş'i kullanır. Demir, Güneş'i her seferinde Cenk'in ve başka erkeklerin tacizlerinden kahramanca kurtarır. Bu arada Cansu da Demir'i, Güneş'ten kıskanır ve çeşitli planlar yapar. Planları bir şekilde boşa çıkar. Son olarak bin bir emekle hazırladıkları müzikalin senaryosunu sırf Güneş başrol oynuyor diye rakip okullardan birine sızdırır. Kendi müzikallerini başka okuldan izleyen Atagül Lisesi son anda bir senaryo yazıp sahneye çıkar ve başarılı olur. Finale Ankara'ya gitmeye hak kazanan grup yola çıkar. Cansu yine bir plan içindedir ve Demir'den hamile kaldığı haberini yayar. Bunun üzerine Demir, Güneş'ten uzak durmaya karar verir. Fakat ikisi de bunu fazla sürdüremez. Güneş her şeye rağmen Demir'e döner. Cenk, Cansu'nun Demir'den hamile kalmasına katlanamaz ve Demir'i bıçaklamaya kalkışır. Aralarındaki boğuşmaya müdahale eden Cansu, Cenk tarafından bıçaklanır. Aslında Cansu'nun Cenk'in bebeğini taşıdığı da ortaya çıkar.

Tüm bu olaylardan sonra yarışmadan diskalifiye olan Atagül Lisesi geri dönmek zorunda kalır. Cansu iyileştikten sonra Cenk'i tuzağa düşürüp tüm yaptıklarını itiraf ettirir. Demir ve Güneş tam mutlu olacakken Güneş, Demir'in gizemini çözmeye girişir. Demir'in, durumu iyi bir ailenin oğlu olduğu hâlde neden bu okulda olduğunu anlayamamaktadır. Okuldaki sicilini araştırırken

dosyasından çıkan gazete haberinde kendi ailesinin trafik kazasını görür. Ailesine çarpıp ölümlerine sebep olan ve yalnızca Güneş'i arabadan çıkarıp kendisini yalnızlığa sürükleyen kişi Demir'dir.

Görüldüğü üzere bu kurgular, benzer tipler üzerinden benzer olay örgüleriyle popüler olmak adına merak uyandıran birkaç epizotla kurulmuş denemelerdir. Üstelik bu denemeler çoğunlukla aynı kalıpları kullanarak ve televizyon, internet dizilerinden ve çok satan kitaplardan devşirilmiş tip ve olaylarla doludur. Çok basit olan bu kurgularda tipik taraflar şu şekildedir: Ailevi sorunlar dolayısıyla yalnız ve masum bir kız, yeni bir okul, okulda kötü görünen ama insani tarafları zamanla beliren bir erkek çocuk, tesadüflere dayalı tehlikeli birkaç olay ve sonuçta masum kızla kötü ama aslında kısmen de iyi çocuğun birlikteliği örgüsünden ibaret kalmaktadır. İlk gençlik edebiyatı kapsamında olay akışı, metnin rahat anlaşılması bakımından uygundur. Ancak aşırı serbest duygularla ortaya çıkan olay parçaları çok fazla tesadüfe ve hayallere dayanmaktadır. Ayrıca okur kuşağında yanlış algılar oluşturacak gerçek dışı davranışları normal göstermek gibi son derece olumsuz bir kurgu taşımaktadır.

Kötü Çocuk-Masum Kız

Kötü Çocuk romanı, Wattpad dünyasında kendisinden sonra birçok hikâyenin devam ettirdiği "bad boy" tipinin ilk belirgin örneğidir. Bad boy hikâyelerinin hemen hepsinde saf ve masum kız çevresindeki belalı, duygusuz ama bir o kadar da yakışıklı çocuğa âşık olur. Başlangıçta kimseye güvenmeyen kötü çocuklar da bu masum kızları korumak zorunda kalır ve sonuçta bu kızlara âşık olurlar.

Kayla'nın kötü çocuk Meriç'e bulaşma sebebi başlangıçta babasından intikam almaktır. Fakat zamanla çocuğun kötülüğü, çekiciliğine bir sebep olarak gösterilir. Meriç'in görüldüğü ilk sahnede bunun işaretleri verilir:

"Ve işin eğlenceli kısmı, bunu düşünürken (intikamı), köpeğiyle ilgilenen, siyah ve gayet havalı duran saçları şapkasının altında uçuşan, iki kulağı da küpeli, kaşları çatık ve bakışları çok seksi(!) olan çocuğa bakıyor olmamdı. En ufak bir şeyde öfkesini kontrol edemeyip birine yumruğunu indirecek gibi gözükten çocuğun etrafında, köpeğiyle oynayan küçük çocuklar vardı." (Küçük, 2017: 13).

Meriç'in en büyük marifeti de öfkesini kontrol edemeyip herkese yumruğunu indirmektir. Atahan Koleji belli özellikleri ve ayrışmaları olan bir okuldur ve Kayla, Meriç'le takılmak istiyorsa onların grubuna girmek zorundadır. Meriç'in grubuna girmesi demek, yırtık bir kot pantolon giymek, kuru kafa ya da bir metal grubunun amblemini taşıyan bileklikler takmak, metal müzik dinlemek, bileğine siyah iplikler takmaktır. Gossip Girl'den açıkça esinlendiği be-

lirtilen okulun öğrencilerinden birinin yönettiği dedikodu sitesinde Meriç için soğuk cazibe, kızlarla birkaç kez takılan, sigara içen, tarz tişört ve pantolonlara sahip gibi yakıştırmalar söz konusudur.

Kayla, Meriç'in kızı diye anılmak durumunda kalırken sosyal medya paylaşımları gibi açıklamalar yapar: *“Zayıf davranıyordum. Bir anda içim öz babama karşı öfkeyle doldu. Beni koruyan bir erkeğe bu kadar çabuk güvenmemin ve teslim olmamın bir sebebi de oydu. Deneme yanılma yoluyla, bir erkeğe güvenmenin nasıl bir şey olduğunu öğrenmek yerine, en doğru insana, yani babama güvenerek büyüseydim, bu böyle olmazdı.”* (Küçük, 2017: 353).

Alayma New York'taki kötü çocuk, “meteor” Max ise Türkçesindeki çekici aksanla farklıdır. Dar kesim pantolonu, hafiften görünen sert kasları, açık kumral, sarıya çalan saçları ve yeşil gözleriyle dikkat çekicidir. Uçarı, kavgacı, karşı cins ilişkilerinde duyarsızdır: “Max böyle biri miydi? Her gün başka biriyle olan biri. Tehlikeli düşmanları olan biri. Yasal olmayan yollardan dövüşen biri. İsteddiği zaman kişiliğini saklayan bir maske takan biri.” (Can, 2016: 199).

Kitapta birkaç kez de bu tanımlama sürdürülür: *“Te Allam ya, nedir bu bad boyların küçük kız anlayışı?”* (Can, 2016: 314). *“Şimdi de klasik bad boylar gibi mi davranacaksın? Senden soğumama neden olmaktan başka bir işe yaramaz.”* (Can, 2016: 314-318).

Bir bad boyun sahip olması gereken tüm özelliklere sahip Max'in karşısında esas kız da tüm çekici özellikleri taşır. Aslı, *“sarışın, masum ama bir o kadar da ateşli...”* olarak tasvir edilirken bir yığın da kişilik özelliği de sıralanır: duygusal bir kişilik, her şeyi dalgaya alan umursamaz kişilik, yaşamayı seven kişilik, psikopat kişilik, acıkınca baş gösteren lanet kişilik, itiraza meyilli kişilik, Recep İvedik'i özümseyen asabi kişilik, inek öğrenci kişiliği gibi. Burada yaş açısından ergen psikolojisinin kendi okur grubunu aynı duygu paylaşımıyla etkilemeye çalıştığını tespit ederiz.

Her duruma uygun bir kişiliği olan Aslı'nın girdiği her ortamda tüm erkeklerin dikkatini çekmesi de atlanmamıştır. Öyle ki New York'a gitmesi, Türkiye'deki okulunda en popüler iki çocuğun onun için kavgaya etmesi, aynı şekilde New York'ta da Aslı yüzünden yapılan kavgaların eksik olmaması abartı düzeyindedir.

Diğerleri gibi *Karanlık Lise* de bir bad boy hikâyesidir. Buradaki *“saf ve masum kız”* Güneş, tıpkı diğer kızlar gibi yanlış liseye gelmek zorunda kalır ve en çekici erkeği görür. Neredeyse diğer kitaplarla aynı birebir sahneler ve tanıtımlar sürer: *“Ortalarında oturan ve ülke ortalamasının fazlaca üstünde bir yakışıklılığa sahip olan siyah saçlı, siyah deri ceketli, kolunda dövmesi olan çocuk, kucağında bir kızla oturuyordu.”* (Öztanyel, 2017: 11). Bu siyah saç, siyah tişört, siyah küpe, gizemli kişilik, kaba görünüm tasviriyle sürer. Sigara içmeyi özendiren, onu

kötü çocukların çekiciliğine sebep gösteren satırlar burada da dikkat çeker: Birçok sahnede Demir'in sigara içmesi adeta bir tahrik unsuru olarak öne çıkarılmıştır. *"Fakat Demir'i sigara içerken görmek bende sigara içme isteği uyandırdı. Herhangi bir sigarayı değil. Onun sigarasın. Şu anda dudaklarının arasında tuttuğu, içine çektiği ve üflediği..."* (Öztanyel, 2017: 40). Yalnızca sigara değil onun gibi birçok yasak ve sakıncalı durumlar Demir ve onun ekibindekiler için oldukça normal karşılanmaktadır. Bu okuldan önce çok parlak bir okulda okuyan ve "masum" oluşu ısrarla tekrarlanan Güneş'in bu tür durumları çok çabuk kabullenmesi hatta bunlardan hoşlanması da gariptir.

Bu erkek ve kız ilişkisinde kuşkusuz 1980 ve 1990'larda yazılan bu yaş grubuna hitap eden romanları aşan çok fazla taraf vardır. Örneğin çok okunan İpek Ongun'un kitaplarındaki cümlelerde konuşma açısından, ilişkiler açısından bir sınır olmasına karşın bu yazar adayları daha sınırsız tasvirler ya da sahneler kurabilmektedir. Bu da ilk gençlik çağı kitapları için yanlış örnekleri özendirici oluşuyla zihinsel ve davranış açısından faydalı sayılamayacak anlamına gelir.

Etkilendikleri Dizi ve Filmler

Bu kitapların bolca yabancı dizi ve filmlerden yola çıktığı açıktır. *Kötü Çocuk'ta*, "Gossip Girl", "500 Days of the Summer", "Sevgililer Günü Katliamı" ve çeşitli vampir film ve dizileri göndermeleri belirgindir. En yoğun "esinlenme" bir vampir serisi olan Alacakaranlık'tandır. Başkarakterimiz Kayla'nın bir anda babasıyla yaşamak zorunda kalması, yerli yersiz göz devirmeleri ve tökezlemeleri, sinirlendiğinde tıslaması, Melahan'ın Forks gibi karanlık ve yağışlı bir şehir olması, Semih ile Meriç arasında gidip gelmeleri (Edward- Jacob) bunlardan bazılarıdır. Küçük, Alacakaranlık'ta vampir olduğu için uçabilen Edward'ın istediği zaman Bella'nın odasına girip onunla uyumasından oldukça etkilenmiş olacak ki Meriç de sıklıkla aynı şeyi yapar fakat nasıl yaptığı hakkında hiçbir açıklama getirmez. Diğer bir esinlenme, 18 yaş ve üzeri kitleye hitap eden "Grinin 50 Tonu" serisindedir. Çoğunlukla cinsellik içeren bu sahnelerde Kayla'nın Meriç'e karşı koyamaması, aralarında saçma sapan anlaşmalar yapmaları, kişilik olarak bazı durumlarda kendini aşağılayıcı durumlara düşürmesi bu ortaklıklardandır. Kitapta yabancı kaynaklı nitelermeler, ünlemlerde göze çarpar: sürtük, fahişe, ucube, lanet olsun gibi. Meriç'in, Kayla'nın babasına beraber yaşamak istediklerini ifade edişindeki rahatlık da yabancı dizilerden gelmedir:

Emine Can'ın kitabı da olduğu gibi vampir serisi Alacakaranlık'a göndermelerle doludur. Diğerlerinden farklı olarak sadece olay örgüsünde esinlenmeler değil durumlarda da özdeşleştirmeler ve benzetmeler mevcuttur. Birkaç örnek verelim:

“*Favori vampirim Edward Cullen’ı kıskandıracak bir hızla banyoya yöneldim...*” (Can, 2016: 27).

“*Bartu ve Max’in arasında oturmuş korku filmi izliyordum. İroniye bak. Jacob ve Edward arasında seçim yapmak zorunda kalan Bella kadar çaresiz hissediyordum kendimi.*” (Can, 2016, 41).

“*Yapma teyzoş, vampir olsam kalbime kazık saplayacak, ne zarar vermemesi.*” (Can, 2016, 136).

Tüm bunların haricinde *Kötü Çocuk* kitabında olduğu gibi olayların akışında da seriden esinlenmeler göze çarpar. Karakterlerin isimleri haricinde başka hiçbir özelliklerinin “New Yorklu” olmaması dikkat çekicidir. Hatta laf yarıştırma oyunlarındaki İngilizce kelimeler haricinde hiç yabancı kelime kullanılmaması ve yer yer Max’in ağzından verilen bölümlerde de Aslı’nın kendi üslubuna devam etmesi bunun sebeplerinden biridir. Max’in Türk erkeğine oldukça yakın kıskançlığı ve sinirlendiğinde ettiği Türkçe küfürler de bunu gösterir. Bir yerde “İsa aşkına” demesi ve yer yer lanet olsunlar savurması haricinde yabancı bir tarafı yoktur.

Alya Öztanyel’in kitabında ana olayın bir vampir dizisi olan “The Vampire Diaries”dan esinlenilmiş olduğu da belirgindir ve hikâyedeki yabancı unsurları açıklar. Kızın ailesini bir kazada kaybetmesi, araçtan sadece onun çıkarılıp kurtarılması, daha sonra âşık olduğu gencin hayatını değiştiren kazanın sebebi olduğunu öğrenmesi, ilgili diziden aynı şekilde alınmıştır. Seri olarak düşünüldüğü için ilk kitap Güneş’in bu gerçeği öğrenmesiyle biter.

İlk gençlik edebiyatında gerçeğin bulunması ve okurun istediği merak ve heyecanı kadar önemlidir. Hayatı nerdeyse fantastik düzeyde tasarlayan bu kişi ve olay kurgusunun gençliği hayat hazırlamada ve kimliğini geliştirmede yarar olmayacağı açıktır.

SONUÇ

İncelediğimiz üç kitap, konu bakımından aynı olduğu gibi birçok unsuru da benzerlik gösterir. Bu hikâyeler, Wattpad dünyasında bolca okunan türler arasında yer alan bad boy romanlarının hemen hemen en çok bilinen örneklerinden sayılabilir. Bu hikâyelerin çıkış noktaları genellikle vampir filmleri, dizileri, kitap serileri, elli ton romanlarıdır.

Her kitapta gördüğümüz gizemli, hırçın, sert, megaloman ve biraz da sapık olan genç hikâyenin kötü çocuğudur. Çevresinde ona âşık kızlar, karşı konulamaz çekiciliği ve bir sürü düşmanı, zengin oluşu ve hatta resim, müzik gibi özel bir yeteneği ile o, merkezdir. Ancak kimsenin bilmediği bir sırrı da bulunur. Kötü çocuklarda genç kızların hayalini kurduğu prens tipinin değişime

uğradığını “Ne kadar ulaşılamaz, gizemli ve karanlık olursa o kadar çekicidir” mantığının esas olduğunu görürüz.

Esas oğlanın aksine esas kız, masumluluğu ve saflığıyla öne çıkarılır. Başlangıçta oldukça akıllı olmalarına rağmen kötü çocuğun etkisiyle akılları başlarından gider. Genellikle hayatlarında büyük bir değişim yaşayan ve boşluğa düşen kızlardır bunlar. Ya ailelerini kaybetmişlerdir, ya da ailelerinde büyük bir bunalım vardır. Kötü çocukla tanıştıktan sonra tüm doğru-yanlış anlayışlarını kaybederler. Önceden yanlış olarak nitelendikleri her şey zamanla çekici gelmeye başlar. Özellikle kötü çocukların sigara içişi ile ilgili yazılan paragraflar sigarayı özendirir biçimdedir.

Olay örgüsünde konunun rastlantılarla ve kabaca kurulduğu açıktır. Bu basitlik etkilendikleri dizi ve filmlerin yapısını uyarlamakla ilgilidir.

Wattpad’de böyle benzer hikâyelerin yayınlanması bu tür hikâyelerin okunma sayılarındaki inanılmaz yükseliştir. Yayınevleri kitaplaştıracakları hikâyeleri okunma sayısına göre seçtikleri için yazarlar popüler bir hikâyeyi ufak değişikliklerle tekrar yayınlarlar. Yayınlanan bu ve bunun gibi hikâyelerin tümünde cinselliğin, zararlı alışkanlıkların, yanlış yaşam tarzlarının çekici bir şekilde sunulmasının hitap ettiği on üç - on yedi yaş grubuna olumsuz etkiler bırakacakları açıktır.

Türkçeyi kullanmadaki yetersizlik, dublaj sayılabilecek konuşma biçimleri, edebi bir seviyeye yönelmeyen imajinatif anlatım ya da mecaz eksikliği sanat ve edebiyat zevkinin gelişmesine hizmet etmemektedir. Olumlu yan açısından okuma kültürünü desteklemesinden söz edilebilir. Ancak kötü insan tiplerini özendirilmesi bu olumlu tarafı da yok etmektedir.

Wattpad her ne kadar amatör yazarlara kendilerini ispatlama imkânı sunsa da içerisindeki kontrol sisteminin zayıf olması bu tür hikâyelerin çoğalmasına ve ulaşabilen gençlerin olumsuz etkilenmelerine neden olmaktadır. Her sosyal medya platformu gibi doğru kullanıldığında faydalı olabilecek bu oluşumun içeriğinin düzeltilmesi, daha faydalı eserlerin yayınlanması sadece gençleri değil daha bilinçli yazarları da bu mecraaya yaklaştıracaktır.

KAYNAKÇA

- Aktaş Salman, U. (2015, 07 30). Aljazeera Turk. 18 Eylül 2017 tarihinde aljazeera Turk.com: <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ask-romaninda-wattpad-cagi> adresinden erişildi.
- Akverdi Denктаş, M. (2015, 09 14). Vatan Kitap. 18 Eylül 2017 tarihinde Vatan Kitap: http://vatankitap.gazetevatan.com/haber/hikayelerin_youtubeu___/1/24328 adresinden erişildi.
- aljazeera Turk.com. (2015, 07 30). Aljazeera Turk. 18 Eylül 2017 tarihinde aljazeera Turk.com: <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/ask-romaninda-wattpad-cagi> adresinden erişildi.
- Can, E. (2016). *Alayına New York*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- darkangelhome. (2015, 11 23). darangelhome.wordpress. 18 Eylül 2017 tarihinde Darkangelhome: <https://darkangelhome.wordpress.com/2015/11/23/wattpad-yazi-dizisi-part-1-wattpad-nedir-nasil-kullanilir-neler-icerir/> adresinden erişildi.
- Gazioğlu, G. (2015). İlk Gençlik Edebiyatı. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi ABD, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kıyak, Y. K. (2015, 07 31). Radikal Kitap. 18 Eylül 2017 tarihinde radikal.com: <http://kitap.radikal.com.tr/makale/haber/roman-dunyasinin-genc-romantik-ve-dijital-imzaları-423927> adresinden erişildi.
- Küçük, B. (2017). *Kötü Çocuk*. İstanbul: Ephesus Yayınları.
- Öztanyel, A. (2017). *Karanlık Lise*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Uğraş, B. (2015, 07 31). Star.com. 18 Eylül 2017 tarihinde Star.com: <http://www.star.com.tr/cumartesi/yazan-da-okuyan-da-18-haber-1047258/> adresinden alındı.
- Wattpad About. (2017). *Wattpad About*. 18 Eylül 2017 tarihinde Wattpad.com: <https://www.wattpad.com/about/> adresinden erişildi.
- Wattpad Business. (2017). *Wattpad Business*. 18 Eylül 2017 tarihinde wattpad.com: <http://business.wattpad.com/> adresinden erişildi.
- Wattpad Press. (2017). *Wattpad Press*. 18 Eylül 2017 tarihinde Wattpad: <https://www.wattpad.com/press/> adresinden erişildi.
- Yörükoğlu, A. (2007). *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Sorunları*. İstanbul: Özgür Yayınları.

